

Dr. Lerner Sándor,
Kolozsvár:

A hiteléletet megbénító igazságszolgáltatási bajok.

A hitel igen finom, nagyon kényes és minden jelentősebb politikai, gazdasági és társadalmi eseményre érzékenyen reagáló eleme a gazdasági életnek. Már a békeidőben, amikor az alkotmányos szabadság, a jogbiztonság magától értetődő szent velejárója volt a társadalmi konszolidációnak, akkor is egy-egy jelentősebb gazdasági, külpolitikai esemény igen érzékenyen érezte hatását a hitel-életben s a hitelre való kihelyezés megszorításában, vagy a hitel teljes megvonásában jelentkezett, mindenképen azonban úgy a vállalatok termelő-képességére, mint nagy néptömegek életére és boldogulására érezte a maga hatását. A hitel a közgazdasági életben azt a célt szolgálja, hogy a gazdasági életben a termelés és fogyasztás közötti elengedhetetlen és szükséges harmoniát megteremtse. Ez a harmonia a háború alatt teljesen elveszett. A termelés a munkás kezek hiánya és egyéb okok miatt teljesen megbénult, viszont a háború után különösen itt, az impérium-változás folytán és különösen a stabil pénz hiánya folytán a harmonia hiánya a fogyasztás csökkenésében és a fogyasztóknak majdnem teljes leromlásában jelentkezett. A termelés és fogyasztás közötti szükséges harmonia hiánya felborított minden eddigi tényezőt, úgy politikai, mint gazdasági és erkölcsi téren s arra vezetett; hogy a fogyasztó tömegek teljesen elszegényedtek. *Az egész gazdasági krízis tulajdonképpen abban kulminál, hogy a fogyasztás teljesen tönkrement, a fogyasztó közönség megszűnt.* Ha ennek okát keressük, úgy azt a kormány revalorizációs politikájában és a stabilizált pénz hiányában találhatjuk meg. A revalorizációs politika, amely a lej teljes értékét lassan aranyparításra akarta emelni, tel-

jesen elhibázott volt, mert józan ésszel nem lehet megérteni, hogyan lehet egy olyan pénz, amelynek nincs szilárd értéke, eredeti, aranyparitásos értékére visszaemelni. Ez a politika úgy megbosszulta magát, hogy gazdasági életünk minden súlyos sebtét, a dolgozó, termelő és különösen pedig kisebbségi népünk leszegényedését ennek az elhibázott politikának tulajdoníthatjuk. Tehát mindazok a súlyos következmények, amelyek, mint a magas kamatláb, a hitelszerzés nehézsége, vagy épen lehetetlen volta, – a stabil pénz hiányának tulajdoníthatók, s az ennek következtében kifejlődött könnyelmű és laza erkölcs megingatva a megbízhatóságot, a hitelélet alapját, a hitelt magát felborította.

Egészséges hitelélet csak stabil valután épülhet fel. Ez olyan elve a hiteléletnek, amely minden gazdasági eseményre érzékenyen reagál, hogy enélkül normális hitelületről és a hitel közgazdasági szerepéről nem is beszélhetünk.

Elsősorban, mivel a hitelélet alapja a *bizalom* és a *jogbiztonság*, szükség volna olyan intézkedésekre, amelyeknek szükségességét évek óta hangoztatja úgy a Magyar Párt, mint a Bankszindikátus, szükség volna a bíróságok létszámának szaporítására, hogy a perek gyorsabban folyjanak le meg kellene szüntetni a bírósági taxákat, hogy olcsóbb legyen a pervitel; szükség volna a csődtörvény módosítására, – mert nevetséges, ami ebben a tekintetben itt folyik, hogy minden csődnél csak a csődtömeggondnok kaphatja meg a maga díját, – szükség volna a kényszeregyezésre vonatkozó rendeletek módosítására, hogy legalább az ötvenszázalékos kvótát vezessék be és végül szükség volna szankciókra, hogy visszaéléseket ne kövessenek el.

Ezeket a kérdéseket már részletesen tárgyalta a szakosztály és így nem is akarok mellettök hosszabban időzni, csak két fontos szempontra akarom a figyelmöket felhívni.

A reális hitelnek két faja van, a dologi vagy *kézizáloghitel* és a *jelzáloghitel*.

A kézizáloghitelek tekintetében kisebbségi népünk a *zálogházaknak* van kénye-kedvére kiszolgáltatva. Úgy erkölcsi, mint egyéb tekintetben nem nagyon megbízható egyéneknek adnak korlátlan zálogházi engedélyeket s mivel főként románoknak adják, a miniszterium nagyon jó kamat fel-

tételeket is ad nekik, úgy hogy például Kolozsváron 50–60 százalékot is szednek a nyújtott hitelek után. Mivel a mostani súlyos gazdasági krízis sebeit talán legjobban a magyar kisebbség érzi, amely majdnem fegyvertelenül áll ebben a harcban, és mivel így nagy mértékben rá van utalva erre az intézményre, azt szeretném, ha gondolkozóba tudnám ejteni a szakosztályt abban a tekintetben, hogy konkrét formában valami olyan indítvány merüljön fel, hogy a magyarság valamelyik vagy több jó bonitású és lelkiismeretes pénzintézete vegye kezébe ennek a kérdésnek az elintézését. Azt hiszem nem volna különösebb akadálya annak, hogy egyes intézeteink ilyen koncessziót szerezzenek s azután a nagyobb városokban zálogházakat létesítsenek, hogy a magyar közönség ne legyen kiszolgáltatva az ötvenszázalékos kamatot szedő intézeteknek, hanem így olcsó kamat mellett tudja a maga kis hitelszükségleteit kielégíteni. Ezzel kapcsolatban meg lehetne csinálni egy *árverési csarnokot*, ahol bizonyos időközökben árveréseket tartanának, s ahol a magyar közönség eladásra szánt holmiját jól tudná elhelyezni. Ezt mint konkrét indítványt szeretném a szakosztály elé terjeszteni.

A reális hitel másik ága a *jelzálog-hitel*, amelynek a jövőendő szempontjából igen nagy fontossága van. Ha a stabilizáció végre valahára valahogy mégis csak meglesz, akkor a szegény eladósodott magyar ingatlanulajdonos, háztulajdonos és gazda, akinek – amint Csibi Andor magát kifejezte, – az olcsóbb kamatláb csak meghosszabbította az életét, csak úgy tud lábrakapni, ha olcsó külföldi amortizációs pénzt kap, amellyel azután dolgozva, magát lassankint az eladósodástól mentesíti. Ennek azonban elengedhetetlen előfeltételei vannak. Az egyik akadályozó ok a *rekvirálásokban* van, amelyek még ma is virágoznak, hiszen amint épen a napokban halottam, Kolozsváron közelebről négy lakást rekviráltak le. A rekvirálásoknak végre valahára meg kell szünni. Egy amortizációs kölcsön, amelyet valamely intézet, valamely bank ad, feltételezi nemcsak a tárgy értékét, hanem annak a jövedelmezőségét is nézi. Mivel a háztulajdonos a rekvirálás miatt nem kapja meg a lakás ellenértékét és mert sem ő, sem a bank nem bizonyos abban, hogy ezután nem fogják-e lerekvirálni, *a bank nem tud amortizációs kölcsönt nyújtani, ha*

nincs garanciája arra, hogy a ház jövedelme föltétlenül meg lesz.

Hasonló eset a földbirtokoknál is, a földreform végrehajtása miatt. Hiszen mondhatjuk: *a földreform ma sincs végrehajtva.* Ha valamely bank a stabilizáció után amortizációs kölcsönt akar adni, ez csak úgy lesz lehetséges, ha a földreform intézkedéseit a telekkönyvben már átvezették. Erre az intézkedésre föltétlen szükség van, valamint *arra a föltétlen bizonyosságra is, hogy minden további földosztás-revizió lehetősége ki van zárva.*

Ezért föltétlenül szükséges a hitel szempontjából úgy a lakásrekvirálások megszüntetése, mint a földreform még hátralevő munkálatainak lebonyolítása és a végleges állapotnak telekkönyvi lerögzítése.

Itt kell megjegyezni, hogy a telekkönyvi adminisztráció olyan reorganizációra szorul, amely lehetővé teszi azt, hogy a telekkönyvi beadványok gyorsan elintéztessenek. Ezelőtt körülbelül egy évvel egy magyar budapesti intézet már akart amortizációs kölcsönöket folyósítani és az egész azon hiusult meg, mert követelte a bekebelezésekről szóló telekkönyvi végzéseket.

(Közbekiáltás: Majd két év múlva meg fogja kapni.)

Egy másik igen súlyos sérelem, amelyet többször hangoztatott úgy a Magyar Párt, mint a Bankszindikátus, a jelenleg érvényben levő állami bevételekről szóló törvény 24. §-a, amely az állammal szemben fennálló tartozásoknak elsőbbségi jogot biztosít s így a külföldi kölcsönöket majdnem lehetetlenné teszi. A külföldi bank nem adhat ide pénzt, hiszen nem tudja azt, hogy milyen birságok, milyen adók, taxák terhelik az illető ingatlant, hiszen ezek nincsenek telekkönyvezve.

Egyébként véleményem szerint a tulajdonképeni hiba nem is abban van, hogy a csódtörvény rossz, hogy a kényszer-egyezség hiányzik, a legfőbb hiba a súlyosan beteges gazdasági állapotban van. Azok a magyar törvények, amelyek az impérium változás előtt érvényben voltak, szépen meg tudták oldani a gazdasági élet nehézségeit. Más gazdasági szempontok és más gazdasági politika kell s akkor a törvények e szerint fognak módosulni és a hitelélet is egészségessé válik.

Kivánjuk mint az egészséges hitelélet alapját képező lét-feltételt a jogbiztonság érdekében:

1. *a telekkönyvi intézmény teljes reorganizálását;*
2. *a peres eljárás gyorsítása végett a bírói létszám kiegészítését és különösen képzett, elegendő és megbízható bírósági segédszemélyzetet,*
3. *a csődtörvény olyan reformját, hogy a tömegeből a hitelezők is részesedjenek és*
4. *a megszüntetett kényszeregyezségi eljárás újbóli életbe léptetését a gazdasági élet kívánalmainak megfelelő módosításokkal.*

Dr. Paretz Béla,
Arad.

Az előadó úr rámutatott a telekkönyvi munkálatoknak és az adatok pontos bevezetésének a külföldi hitel szempontjából való fontosságára. Tudjuk azonban, hogy a telekkönyvnek nemcsak a külföldi hitel, hanem az egész hitelélet szempontjából milyen nagy fontossága van. Ha a pénzügyintézet reálhitelt nyújt, ha váltóra ad pénzt, mindig telekkönyvi biztosítékot követel s így az egész hitelélet ezzel áll vagy bukik. Abszurdum dolog és az egész belföldi hiteléletet alapjaiban fenyegeti, hogy amikor valamely pénzügyintézet a legreálisabb számítását fekteti fel, a legnagyobb gonddal megbecsültet egy ingatlant s mondjuk, úgy találja, hogy az három millió lejt ér meg, ad reá százezer lejt kölcsönt s amikor azután ennek kifizetésére, behajtására kerül a sor, vagy hogy az ingatlant elérverezték, akkor tudódik ki, hogy volt. az illető ipari vállalatnak valami hetven-nyolcvanezer lejes adótartozása, csempészett esetleg valamit, ami vám alá esik s ezért a finánc felszámít három-négyszázezer lejt, hiszen joga is van erre, s a pénzügyintézet, amely olyan gonddal járt el, hogy jobban már nem is lehetett, arra ebred, hogy nem kap egy banit sem és teljesen elvesztette a pénzét. Ez a dolognak nem élre állítása, nem színes kifestés. Mi, akik az igazságszolgáltatásban dolgozunk, tudjuk, hogy hasonló esetek állandóan előfordulnak. Mindent el kell követnünk, hogy felhívjuk a kormány figyelmét arra, hogy milyen rendkívül fontos intézmény a telek-

könyv. Nem tudom másképen elképzelni, csak úgy, hogy a kormány részéről nem is veszik komolyan ezeket az ügyeket és nem fordítanak gondot arra, hogy tanulmányozzák a mi jogi intézményeinket. Valami fölényességgel ignorálják, importálnak külföldi intézményeket s oktrojálják reánk az ő okiráltságbeli intézményeiket, anélkül, hogy ismernék a mienket és ezzel teszik tönkre a gazdasági életet. Nemcsak a köztartozások behajtása körül vannak itt a nehézségek, hanem az úgynevezett *privilegizált hitelek* behajtásánál is. Erre is, arra is ki van mondva, hogy elsőbbségi jogot élvez a hitelek behajtásánál. A kisebbségi intézet ad kölcsönt, az illető iparos vagy iparvállalat vesz egy nagyobb kölcsönt a *Creditul Industrialnál* s amikor azután a tárgyalás jön, akkor *nem a telekkönyvi bejegyzések sorrendjében elégitik ki a hitelezőket, hanem előbb jön a Creditul Industrial és a többi privilegizált hitelező és a kisebbségi pénzügyintézet elveszti a maga pénzét.*

Az előadó úr rámutatott arra, hogy milyen nagy érdekek fűződnek ahhoz, hogy a telekkönyvi beadványokat *gyorsan* elintézzék. Vannak azonban esetek, amikor egyáltalában nem intézik el. Van egy kormányrendelet, amely szerint a telekkönyvi bejegyzéseket nem intézik el, amíg az illető a szükséges illetéket le nem fizette. Vannak telekkönyvi hatóságok, amelyek ezt úgy értelmezik, hogy a következő beadványokat sem intézik el. Így tehát elég arra, hogy valaki a maga ingatlanát forgalmon kívül helyezze, hogy ingatlanára ne legyen kölcsön kebelezhető az, hogy egy nem létező személy által bekebeleztet egy fel nem vett összeget, nem rója le az illetéket, nem intézteti el, akkor azután az összes többi bejegyzések sem történhetnek meg, végrehajtás sem vezethető ellene és így valósággal forgalmon kívül van. Vannak egyes telekkönyvi hatóságok, amelyek úgy oldják meg a dolgot, hogy az előző beadványok rangsorát feljegyzik és a későbbieket elintézik, de vannak, amelyek nem intézik el.

A határozati javaslatot azzal szeretném kiegészíteni, hogy a szakosztály kérje fel a parlamenti csoportot, hogy adandó alkalommal, esetleg a felirati vita kapcsán, *mutassanak rá arra, hogy milyen alapvetően fontos a telekkönyvi intézmény Erdélyben és a csatolt részeken* és kérjék fel a kor-

mányt arra, hogy minden egyes jogi intézmény megalkotásánál legyen figyelemmel arra, hogy mik a meglévő intézmények, s olyan formában léptesse életbe az újakat, hogy a meglévők által teremtett helyzetet ne ingassa meg alapjaiban.

Dr. Thury Kálmán,

Nagyvárad:

Ahhoz az előadáshoz, amelyet Lerner előadó úr tartott, legyen szabad néhány szót hozzászólanom. Szerettem volna, ha Lerner dr. úr, úgy is mint ügyvédi kolléga s amint az a programmon is szerepel, a hitelélettel szoros összeköttetésben álló jogszolgáltatás egyéb szempontjairól is beszélt volna. Én, aki szerencsés, vagy szerencsétlen vagyok az ügyvédi kamarában vezető állást betölteni, naponta hallom azokat a sérelmeket, amelyek az igazságszolgáltatással kapcsolatban esnek, tekintet nélkül a nemzetiségi kisebbségekre. Mennyi baj van a mi igazságszolgáltatásunkban, ami okozója annak, hogy hiteléletünk, amely a gazdasági élet alapja, egyáltalában nem működik. Ilyen bajok, amelyek különben a programmon is szerepelnek, a telekkönyv nyomoruságain kívül, az úgynevezett birohiány, a perek és az igazságszolgáltatás lassúsága, az a baj, hogy a bírácoknak nincs az erdélyi törvényekben elég jártasságuk. Különösen ez az utolsó, hogy ide, az erdélyi területekre, ahol még régi törvények is vannak érvényben, olyan egyéneket neveznek ki, akik ezekkel a törvényekkel egyáltalában, vagy nem egészen ismerősök. Ezek olyan súlyosan érintik a mi igazságszolgáltatásunk menetét, hogy az ügyek vitele igazán csak dőcög és a hitelélet, amelynek, mint egész társadalmi életünknek s az egész gazdasági létnek alapja a *jogbiztonság* tönkremenése felé közeledik, annyira, hogy már szinte nemlétezőnek lehet tekinteni.

Előterjesztésemben szeretnék rámutatni arra is – s azt hiszem, hogy ebben az irányban parlamenti képviselőink tehetnének lépéseket, – hogy az állam, amelynek vezetői ma mar kezdik belátni a telekkönyvi intézmény fontosságát és azt az Ókirályságban is be akarják vezetni, a maga méltósága érdekében is gondoskodják is ennek az intézménynek a fenntartásáról és ne vessen ki külön taxát, amint azt ebben a tekintetben is néhány hónappal ezelőtt bevezette, annál ke-

vésbbé, mert ilyen taxákat csak törvényes úton, törvénnyel lehet bevezetni. Most ellenben az az eset, hogy ha valaki ezt a taxát fizeti le, úgy az ügye nem kap elintézését. Gondolom, be kell ezt illesszteni a határozati javaslatba, mert a jogbiztonság egyik kelléke az is, hogy ilyen intézkedések csak a törvényes forrnak betartásával tétessenek... Kérem tehát a határozati javaslatba bevenni azt is, hogy a Magyar Párt a maga illetékes tényezői révén követelni fogja *a jogbiztonság teljes kiépítését* az államban, a bírói létszám felemelését, a perek megfelelő elintézését.

Felemlítem azt is, mint jellemzőt arra, hogy az állami funkciók elkülönítésére és a lényegnek betartására nálunk nem fektetnek súlyt, hogy az igazságügyminiszter több ízben beleszólt az igazságszolgáltatás menetébe. Tiltakozni kell az ellen, hogy az igazságügyminiszter ne szóljon bele abba, hogy milyen súlyosan, vagy milyen enyhén ítéleznek a bíróságok.

Kérem ezeket a Magyar Párt programjába fölvenni és azután a nagygyűlés fejezze ezt ki, mint határozott óhajtasokat.

Dr. Ehrlich István,
Kolozsvár:

Szintén a bírósági adminisztráció kérdéséhez óhajtok hozzászólni. Felemlítette az előadó úr, hogy a hitelélet és az igazságszolgáltatás bajai közül egyike a legsúlyosabbnak a perek sokasága és ezek elintézésének lassúsága. Ezzel kapcsolatban eszembe jut a régi jogász-egyesületi közlemények egyik cikke, amely azzal a problémával foglalkozott, hogy a perek száma évről-évre növekedik és hogy ezt a kérdést meg kell oldani. A cikk tréfásan felemlítette a perek sokaságának megoldására Nagy Frigyes esetét. Nagy Frigyes foglalkozott azzal a kérdéssel, hogy a perek száma évről-évre nő. Összehívatta a jogtudósokat egy nagy terembe, a bírakat, a peres közönséget, ott megjelentek az ügyvédek is s ott a sok jogász, sok különféle megoldással hozakodott elő. Nagy Frigyes azonban egyiket sem fogadta el, ellenben azt mondotta tréfásan, hogy ő a tárgyalóteremből kizárná az ügyvédeket, csupán a felek jöjjenek a bíróság elé. Szerinte

tehát az ügyvédek voltak az okai a perek elnyújtásának. A dolognak ez a tréfás megoldása jutott most eszembe s ezzel kapcsolatban ki akarom emelni azt a körülményt, hogy nekünk, ügyvédeknek, is arra kell törekednünk, hogy *a perek számát lehetőség szerint csökkentsük és népünk ismert pereskedő természetét megjavítani törekedjünk*. Ez valóban olyan betegség, amelyet szabályoznunk kell s feltétlenül olyan körülmény, amely a nemzeti vagyoni állandó és határozott csökkenésére vezet. Már pedig, ha a nemzeti vagyoni csökkenés, csökken a pereken kívüli forgalom, az ingatlan-csere, a vagyoni növekedés, már pedig az ügyvédi jövedelem legjelentékenyebb részét és legszilárdabb bázisát a peren kívüli munka adja meg. Mi, ügyvédek, tehát a saját érdekeinket szolgáljuk, ha ilyen irányban is munkálkodunk.

A másik és rendkívül fontos megoldási mód *a bírósági adminisztráció gyorsítása*. Nemcsak abból áll ez, hogy el kell kerülnünk a perek sokaságát, hanem el kell távolítanunk azokat a tényezőket is, amelyek a pereket meghosszabbítják s ezért kérnünk kell a parlamenti csoportot, hasson oda, hogy a kormány, különösen a székely, s általában a szintiszta magyar vidékeken *olyan bírakat nevezzen ki, akik a nép nyelvét értik*. Képzeljünk csak el egy járásbíró, aki nem tud a nép nyelvén beszélni. Tolmácshoz kell folyamodnia és a tolmácsolás éppen háromszorosára szaporítja a perek számát. Visszaemlékszem Florescu volt miniszter egy éppen Udvarhelyen mondott kijelentésére, amely szerint a fordító, a tolmács félremagyarázó is.

Kérem tehát a parlamenti csoportot, járjon közbe, hogy *a kormány magyar vidékekre lehetőleg magyarul értő bírakat nevezzen ki*.

Keresztes János

ref. lelkész, Kőrösbánya:

A telekkönyvek fontosságáról esett sok szó s ezzel kapcsolatban arra hívták fel a figyelmet, hogy mennyi baj származik abból, hogy a telekkönyveken nem vezetnek pontosan keresztül a vagyoni változásokat. Elmondok most egy olyan esetet, amikor a baj onnan származott, hogy a változást a telekkönyvbe bevezették.

A körösbányai református egyház esete ez, amelynek vagyonát, mintegy ötven holdat, elvették. A változást bevezették a telekkönyvbe, ennek ellenére az adót mégis kiírják reánk, kiírják az illetéket is és az egész ügy úgy felszaporodott mostanra, hogy az ötven hold után még a papilakot is lefoglalják. Egyebünk sincsen, csak telekkönyvünk van és ez fejetetejére állított lehetetlen állapot.

Dr. Széll Lajos,

Arad:

Az előttem szólók képet adtak már az igazságszolgáltatás hiányairól, amelyek közül legsúlyosabbak az igazságszolgáltatás lassúsága és azután sok tekintetben meg nem bizhatósága. Csak egyet kívánok felemlíteni. A múlt év május elsején lépett életbe a *bélyegtörvény*. Hibáiról és hiányairól nem akarok általánosságban szólni, meg kell jegyezmem azonban az igazságszolgáltatást megnehezítő voltát, amelyet mi, ügyvédek, akik nap-nap után ott dolgozunk az igazságszolgáltatásban, tudunk csak igazán mérlegelni, s tudjuk, hogy milyen óriási terhet jelent ennek az élebeléptetése, nemcsak anyagi, hanem az ügyek menetének szempontjából is. A törvény nemcsak, hogy felemelte az illetékeket, hanem bevezette azt a lehetetlen rendszert, hogy minden egyes határozatot, igazságszolgáltatási ténykedést külön kell bélyegezni, a bélyegeket előre kell becsatolni, amikor talán az ügyvéd még azt sem tudja, hogy a bíróság hány személy részére fogja elrendelni a kézbesítést. S még szerencsétlenebb dolog az, hogy a bélyegtörvénynek nem egészen érthető részei vannak nagy számmal s ezeket nemcsak az egyes törvényszékek, hanem még az egyes bírák is különbözőképpen értelmezik. Az egyik bírónál kevesebb, a másikinál több bélyeggel kell ellátni az aktát, úgy, hogy teljes lehetetlenség az ezerféle kivánságnak mindenben eleget tenni. Azonkívül az ügyvéd nem elég, hogy beadja az aktát, hanem napról-napra ellenőriznie kell annak a további sorsát és gondoskodnia kell újabb és újabb bélyegleróvásokról az akta továbbhaladásáról. Csupán azt az indítványt teszem, méltóztassék a szakosztály a *bélyegtörvény* kérdésével is foglalkozni, állítsa össze a hibákat, amelyek ezzel kapcsolatban fennforognak s

ennek megoldásával parlamenti képviseletünk is foglalkozzon felszólalásaiban.

Kahán Manó,

Nagyvárad:

Az előrehaladott időre való tekintettel pár szóval akarok még egy virágot hozzátenni ahhoz a bokrétahoz, amelyet az előttem szólók kötöttek és arra akarok reámutatni, hogy *a törvények a legtöbb esetben úgy vannak fogalmazva, hogy azokból senki sem ismeri ki magát.* Egy nagyváradai törvényszéki bíró mondotta a napokban, hogy ne várja senki se azt, hogy bármelyik bíró is elmarasztalja a kincstárt, mert van jogszabály, amely elrendeli azt, hogy a bíró anyagilag felelős minden kárért, amelyet a kincstárnak okoz. Amíg ilyen csodabogarak lehetségesek, addig ne várjuk azt, hogy az állapotok megjavuljanak. Minden erőfeszítést meg kell tenni arra, hogy az állapotok megjavittassanak és fel kell használni a bel- és külföldön is minden eszközt. Most a kölcsöntárgyalások alkalmával láttuk éppen, hogy nem olyan mindegy az az országnak, hogy mit mond állapotainkhoz a külföld.

Azt is meg kell állapítanunk sajnálattal, hogy lapjaink közgazdasági rovata szegényes. Fontosnak tartanánk, hogy egy ujságíró helyett, aki nem érthet mindenhez, egész munkatárs gárdát állítsanak e rovat szolgálatába, akik azután szakszerűen s minden fontosabb eseményt komolyan tárgyalva, nap-nap után tartsanak számon. Nem tekinthető ez feleslegesnek és *nem mondható az, hogy nem érdekli a nagyközönséget, mert hiszen a mi bajunk az övé is.* A gazdasági élet egy olyan nagy gépezet, amelynek minden kereke összekapcsolódik. Ha az egyik fog eltörik, az egész géprendszer megérzi.

Csiszár Lajos,

Marosvásárhely:

Röviden kívánok rámutatni arra, hogy az előadó úr kifejezte azt az óhajtását, hogy jó volna, ha előadásával kapcsolatban konstruktív javaslat is tétetnék. Az előadó úr értékes előadását nagy élvezettel hallgattam s megragadta figyelmemet az előterjesztésnek az a része, amely *a záloghá-*

zakra vonatkozott. Ez olyan fontos kérdés s mivel látom, hogy sokan vannak itt bankemberek, azt szeretném, hogy ha konkrét indítványt tennének, hogy bizonyos pénzüintézetek, vagy akár bankszövetkezetek tegyék magukévá az ügyet és *állítsanak fel zálogházakat*, így segítsék a mi szegény népünket, hogy az ne legyen 50–70 százalékos kamatoknak kitéve.

Pálffy László,

Kolozsvár:

Csiszár Lajos hozzászólására akarok megjegyzést tenni. Pénzüintézetek közül többnek van jogositványa arra, hogy zálogházi üzletekkel foglalkozzon. Az alapszabályt jóváhagyták s így semmi nehézsége sincsen annak, hogy a pénzüintézetek altruista alapon foglalkozzanak ezzel az üzletággal. Mivel konkrét indítványról van szó, lehetne úgy szövegezni, hogy *a Szakosztály kérje fel a jogositvánnyal rendelkező magyar pénzüintézeteket, hogy ezt az üzletágot is vezessék be.*

Dr. Szász Ferenc:

Ugyancsak ehhez a kérdéshez tartozik, a jogbizonytalanság és a hitelkérdéshez, *a birói letétek* ügye is. Sokszor történik mostanában meg, hogy a birói letétekből levonják az adókat, illetékeket s ennek tetejébe az illetőnek még az árverési hirdetményt is kikézbésítik. A birói letéteknek egészen más a rendeltetése, az, hogy sok esetben lehetővé tette a békés elintézését, ma azonban csak újabb perek forrása. Kivánatos volna, ha a parlamenti csoport lépéseket tenne abban az irányban, hogy a birói letéteket igazi rendeltetésüknek megfelelően kezeljék és ne vonják le abból az adókat és az illetékeket.

Gombos Benő:

Kénytelen vagyok egy nagyon fontos körülményre felhívni a figyelmet. A nemzeti vagyonról van szó és ennek igen fontos részét képezi *az árvák vagyona* is. Tudjuk, hogy az impériumváltás előtt az árvaszékek intézménye milyen rendkívül nagyfontosságú intézmény volt. Az úgynevezett

központosító politika azonban erre is rátette a kezét és egészen különös módon gondoskodott az árvák vagyonának kezeléséről. Megszüntették az árvaszékeket és mindent, ami árvavagyon volt, összpontosították Bukarestbe, ahonnan azután az árvák soha életükben nem kapják meg az őket megillető támogatást. Sokszor nem kapják kézhez a neveltetéshez szükséges összegeket s a vagyon nagy része a különböző illétek során elsikkad s néha az egész is eltűnik. Erre a körülményre hívom fel a Közgazdasági Szakosztály figyelmét s kérem a pártot, hogy az árvák vagyonának kezelési módzataira sürgősen hívja fel a kormány figyelmét, kérve arra, hogy a régi intézményeket, *az árvaszékeket állítsa vissza* s majd azután a helyi hatóságok tudni fogják a maguk kötelességet.

Dr. Gyárfás Elemér, elnök:

A sok felszólalás minden oldalról megvilágította az igazságszolgáltatás terén szenvedett sok sérelmet és úgy vettem ki a felszólalásokból, hogy mindezeket a panaszokat mindnyájan magunkévá tesszük és szükségesnek tartjuk hogy ezek a kérdések mielőbbi megoldást nyerjenek. Valóban, egyike a legfontosabbaknak a telekkönyvi intézmény, amely, ha a Regátba is be lett volna vezetve, úgy nem lett volna lehetséges az a milliárdos petróleumpanama, amely mostan foglalkoztatja a közérdeklődést s amelynek egy kis részletével el lehetett volna intézni a telekkönyv általános bevezetésének munkálatait. Nem fordult volna elő az az eset, hogy az egyik telekkönyvi hivatalban csak azért folyik rendszeren a munka, mert az ügyvédek közösen beállítottak egy gépirókisasszonyt, a bankok pedig két telekkönyvi hivatalnokot. Eltekintve a telekkönyvi taksától, amelyre Thury Kálmán úr mutatott rá, az államra nézve megalázó, hogy hivatalaiban a hivatalnokokat magánosoknak kelljen beállítani és fizetni. A telekkönyvek fontosságával a kormány nincsen tisztában s jellemző az egész regáti eljárásra, tájékozottságra és mentalitásra az, hogy egy bukaresti inspektor nagy érdeklődéssel nézve a telekkönyveket, végül is azt jelentette ki róluk, hogy ez az intézmény lehetetlen helyzeteket teremt.

– Bejön ide valaki, – mondotta – ad a hivatalnok-

nak ezer lejt és bevezeteti a telekkönyvi lapomra, hogy eladta nekem a birtokát!

Az igazságügyminiszter pedig Kolozsvárt egy alkalommal, amikor a telekkönyvet megmutatták neki, az annyira megtetszett neki, hogy mintául el akarta vinni magával Bukarestbe és végül is alig tudták kivenni a kezéből. – Tragikomikus dolgok ezek és így érthető, hogy ezekben a kérdésekben nagyon nehéz megértésre találni.

A bélyegtörvénnyel kapcsolatban azt óhajtom megjegyezni, hogy amikor ezt tárgyalták a parlamentben, Paretz Béla képviselő és Tornyai Gyula szenátor heteken át valószínűleg spicceltek arra, hogy ehhez a kérdéshez hozzászólhassanak. Azonban a törvényt a parlamenti ülésnapján, éppen nagypénteken vették elő, amikor senki sem hitte már, hogy ilyen futtában fognak egy ilyen fontos törvényt elintézni és anélkül csuszott át a törvény, hogy részünkről valaki hozzá tudott volna szólni.

A javaslatokat, amelyeket voltak szivesek betérjeszteni, a Szakosztály magáévá teszi és kéri az előadó urat, hogy határozati javaslatát azokkal kiegészítve és azokat tekintetbe véve, szövegezze meg.

A Szakosztály az elnöki előterjesztés értelmében határoz.